

Handläggare
Patricia Hamberg
Telefon: 0850815024

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2021-04-22

Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska, betänkande SOU 2020:67

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 2021/201, gällande betänkande SOU 2020:67

Förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

1. Detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Utredningen har genomförts på uppdrag av regeringen med fokus på att öka inskrivningsraden i förskolan i syfte att förbättra språkutvecklingen i svenska hos barn. Utredningen har bland annat haft i uppdrag att utreda de bakomliggande orsakerna till lägre deltagande hos vissa grupper, åtgärder för att öka deltagandet hos barn i åldrarna 3 – 5 år samt åtgärder för att öka tillgången till legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare.

Utredningen konstaterar att det finns flera och varierande skäl till varför vissa barn inte deltar i förskola, samt föreslår åtgärder i form av bland annat obligatorisk och avgiftsfri förskola från 5 år samt enhetlig utbildning för barnskötare.

Förvaltningen är positiv till de förslag som presenteras i utredningen.

Bakgrund

Utredningen har lämnats till Stockholms stad för yttrande. Skarpnäcks stadsdelsnämnd har tillsammans med övriga stadsdelsnämnder, stadsledningskontor och utbildningsnämnd ombetts att besvara remissen. Yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2021-04-23.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola och fritid samt behandlats i förvaltningsgrupp och pensionärsråd 2021-04-15.

Ärendet

I utredningen framkommer att det finns ett brett forskarstöd för att deltagande i förskolan har positiv inverkan på barns utveckling och lärande, däribland förbättrad språkutveckling i svenska. Barn som har gått i förskolan har bättre kognitiva och språkliga färdigheter och når högre kunskapsresultat i skolan än barn som inte har deltagit i förskolans verksamhet.

Utredningens huvudsakliga fokus har varit att utreda bakomliggande orsaker till att vissa grupper av barn i lägre grad deltar i förskolans verksamhet samt föreslå åtgärder för att öka inskrivningsgraden i förskolan för barn i åldern 3–5 år, särskilt nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn i socioekonomiskt utsatta grupper. Utredningen har även haft i uppdrag att utreda förutsättningarna för obligatorisk språkförskola för nyanlända barn från 3 års ålder samt åtgärder för att öka tillgången till legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare.

Bakomliggande orsaker till lägre inskrivningsgrad

I utredningen framkommer att det kan finnas flera bakomliggande orsaker och förklaringar till varför ett barn inte deltar i förskolan. Barn som inte deltar i förskolan återfinns i högre utsträckning i hushåll där en eller ingen vårdnadshavare förvärvsarbetar eller där vårdnadshavare har låg utbildning. Barn med utländsk bakgrund är överrepresenterade bland barn som inte deltar i förskolan. Samtidigt konstaterar utredningen att det även finns flera andra orsaker till att vårdnadshavare inte skriver in ett barn i förskola. Som exempel anförs att det kan handla om att vårdnadshavare är föräldraledig med annat barn, men även att det kan vara kopplat till vårdnadshavares värderingar och kunskaper om effekterna av deltagande i förskolan. Utredningens sammantagna slutsats är därför att det kan finnas flera orsaker till att ett barn inte är inskrivet i förskola, som inte enbart kan begränsas till socioekonomiska skäl, bakgrund eller utbildningsnivå.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Förslag på åtgärder för ökad inskrivningsgrad

Uppsökande verksamhet

Utredningen föreslår att kommunerna görs skyldiga att bedriva uppsökande verksamhet riktad till vårdnadshavare med barn från hösten de fyller tre år, som inte går i förskola. Metoden bedöms vara framgångsrik vad gäller att öka information om verksamheten samt ha positiv effekt på vårdnadshavares vilja att skriva in barnen i förskolan. Utredningen föreslår att Skolverket tar fram ett stödmaterial gällande metoden och hur detta ska bedrivas för att säkerställa likvärdighet och god kvalitet i verksamheterna.

Kartläggning av deltagande i förskola

För att kunna bedriva uppsökande verksamhet behöver kommunerna ha kunskap om de barn som inte är inskrivna eller deltar i förskolan. Utredningen föreslår därför att kommunerna gör kartläggningar av barnens deltagande i förskolan. För att underlätta för förskolorna och uppmuntra likvärdighet föreslår utredningen att Skolverket ges i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om frånvarohantering i förskolan.

Direktinskrivning i förskolan

Utredningen föreslår att det görs en direktinskrivning av barn över tre år som bedöms vara i behov av språkutveckling i svenska. Med direktinskrivning menas att barnen skrivs in i förskola utan att vårdnadshavare har ansökt om barnsomsorg. Kommunerna ska vara skyldiga att genomföra direktinskrivning för barn från och med hösten det året då barnet fyller tre år. Åtgärden ska planeras för och åtgärdas i tid. Vårdnadshavare ska informeras minst tre månader innan barnet ska börja förskola, som även ska ligga inom rimligt avstånd från barnets hem.

Direktinskrivning ska gälla för barn som inte deltar i förskola och som tillhör någon av följande kategorier;

- nyanlända barn (enligt utredningens förslag till definition av nyanlönt barn)
- barn med annat modersmål än svenska som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska
- barn som av annan anledning har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Obligatorisk förskola från 5 års ålder

Utredningen föreslår obligatorisk förskola från fem års ålder, vilket innebär att skolplikten tidigareläggs ett år. Kommunen ska ansvara för den obligatoriska förskolan, som ska omfatta 525 timmar och vara avgiftsfri. De timmar utöver som barnet kan behöva delta i förskola ska vara avgiftsbelagd. Den obligatoriska förskolan föreslås omfattas av skollagen, så att den är likadan som skolplikten för övriga skolformer, med samma hantering av ledigheter, utredning av frånvaro m.m.

Fler förskollärare och barnskötare med bättre kompetens om språkutveckling i svenska

Utredningen konstaterar att betydelsen av förskolepersonalens utbildning och kompetens har ökat i samband med att förskolan har inkluderats i utbildningssystemet. Utredningen lämnar därför följande förslag för att öka tillgången till förskollärare och barnskötare samt säkerställa kompetens gällande språkutveckling;

Inrätta karriärsteg för förskollärare

Utredningen föreslår att det ska inrättas karriärsteg för förskollärare vid förskolor i områden med svåra förutsättningar, som exempelvis med socioekonomiska svårigheter. Som exempel föreslås inrättande av tjänster som förste förskollärare.

Införa enhetlig utbildning för barnskötare

Utredningen beskriver att det saknas riktlinjer kring vad som ska ingå i en barnskötarutbildning vilket lett till att det finns variationer av denna hos olika aktörer. Utredningen föreslår därför att ett enhetligt innehåll för barnskötarutbildning tas fram för att säkerställa likformighet i utbildning och tydliggöra barnskötarnas kompetens. Utredningen föreslår även att personalkategorierna förtydligas i skollagen, då barnskötare inte omnämns i lagen i nuläget.

Kompetens och språkkunskaper

Utredningen förslår att Skolverket utformar allmänna råd kring vilka grundläggande krav som bör ställas på förskolepersonal, exempelvis gällande kunskaper i svenska. Examensbeskrivningen för förskolläraryxamen bör också ändras så att det ställs krav på fördjupade kunskaper i barns andraspråsutveckling.

Kompetensutveckling

Utredningen framhåller att det är av vikt att huvudmän säkerställer tid och resurser för att möjliggöra för personal att delta i kompetensutvecklande insatser gällande barns språkutveckling.

Skarpnåcks stadsdelsförvaltning

Tillsyn

I utredningen framgår att det är av vikt att tillsynsmyndigheter uppmärksammar och säkerställer att förskollärare leder undervisningen, genom att bland annat lämna föreläggande om att ändra personalsituationen. Personalens möjligheter till kompetensutveckling bör även ingå i tillsynen enligt förslag i utredningen.

Läslyftet

Utredningen föreslår även att Skolverket förlänger Läslyftet och riktar statliga medel till förskolor i områden med svaga socioekonomiska förutsättningar

Ekonomiska konsekvenser

I utredningen konstateras att kommunerna kommer att få ökade kostnader till följd av bland annat direktinskrivning, avgiftsfri förskola från fem år, uppsökande verksamhet samt satsningar för fler förskollärare och barnskötare samt kompetenssatsningar inom förskolan. För dessa föreslår utredningen att kommunen kompenseras genom statliga medel.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer med utredningens grundläggande resonemang och vikten av deltagande i förskolan för barnets fortsatta utveckling och lärande i skolan. Inskrivningsgraden inom stadsdelsområdet är högt i åldersgruppen 2 – 5 år, jämfört med andra stadsdelsområden samt staden i stort.

I likhet med utredningen anser förvaltningen att det är av vikt att insatser genomförs på nationell och kommunal nivå för att öka deltagandet i förskolan. Förvaltningen är positiv till de åtgärder som lyfts fram i utredningen, delar bilden av de ekonomiska konsekvenserna och tillstyrker de lösningar som föreslås.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande lämnas som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Maria Mathiasson Laxvik
Stadsdelsdirektör

Karin Aleberg-Lövgren
Avdelningschef

Bilagor

1. Betänkandet SOU 2020:67, Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (*Finns på Meetings*)

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2021-03-29
Karin Aleberg-Lövgren, Avdelningschef	2021-03-29